

Příklady animace

Zurich: <https://www.youtube.com/watch?v=xWK8bpQxBc8>

Ve švýcarském Curychu funguje osm nízkoprahových klubů pro mládež, kteří dávají uživatelům prostor k jejich vlastním aktivitám a animují je.

Je sobota, 17 hodin. Na ulicích 3. a 4. městského obvodu pulzuje život. ... V rušném prostředí této čtvrti funguje klub s názvem „Jugend-Foyer“, které navštěvuje denně až 170 mladých lidí ze všech sociálních vrstev. ... Nabídky jsou pestré – od sportovních utkání, přes oslavy až k vyhledávání mladých lidí, kteří potřebují pomoc. Tuto sobotu je hlavní nabídkou mládežnické foyer: v době od 16 do 21 hodin jsou mladí lidé pozváni, aby využívali prostor klubu. Klub je postaven na metodě zaměřené na vytváření sociálního prostoru.

Otevřená práce s mládeží přináší od 90. let 20. století novou zásadu: orientace na životní prostředí a potřeby mládeže, na vlastní zodpovědnost a vytváření vlastních prostor. ... Díky důsledné orientaci na vůli a zájmy uživatelů zde funguje tzv. aktivizační práce, která není závislá na neustálém usměrňování. Znamená to, že sociální pracovník zde pracuje s mladými lidmi a ne jen „pro ně“. Odborníci přitom varují před „zvěcněním nabídky“ (Christian Reutlinger), protože sociální prostor se nedá měřit „ve čtverečních metrech“.

Právě dobrovolnost a prostředí bez nátlaku vede k úspěšné práci s mladými lidmi. Bylo by ovšem naivní, kdybychom si mysleli, že mladí lidé nehledají hranice, aby je mohli překročit a dělat nepořádek. To patří k jejich přirozenosti. Ale právě proto jsou nutná pravidla a hranice, stejně jako zprostředkování hodnot.¹

Aranžování prostoru jako jádro sociální práce s mládeží²

Aranžování je rovnocennou didaktickou metodou, jako jsou ostatní metody. Jedná se totiž o základní postup při každé výchovné práci. Každé pedagogické jednání je přece spojeno s určitým aranžmá.

Práce s mládeží má tedy čtyři ústřední prvky (s. 11):

- věcnou dimenzi (téma, základní myšlenku, úkol)
- časovou dimenzi (termín začátku, doba trvání, harmonogram aktivit, proces)
- sociální dimenzi (sociální forma učení, kvalita vzájemných vztahů mezi účastníky)
- dimenzi sociálního prostoru (vázáno na konkrétní místo, jeho kvality a specifika)

Popis konkrétního prvku klubu:

Odpočívadlo na schodech u dívčích toalet (s. 12)

Odpočívadlo na jedné straně přímo navazuje na barový pult a současně je jakousi předsíňkou toalet. Od samotného baru je odděleno malou do půl těla vysokou zástěnou, která je směrem k baru ozdobená plechem. Na odpočívadlo se vstupuje po dvou černých schůdkách. Na odpočívadle je umístěn černý stůl, kolem něhož se vejde 5-6 lidí. Jde o to, že tento stůl je na jedné straně zástěnou a vyvýšením od baru trochu oddělen, ale na druhé straně je toto místo dobře viditelné a dostupné, protože, když tam někdo sedí, ocitá se dva stupně nad ostatním prostorem klubu. Za stolkem je vidět nápadné příslušenství: vedle dveří je široké, ale nízké okénko (100x20 cm) do prostoru toalet.

Význam odpočívadla:

- 1) Díky svému vyvýšení poskytuje přehled o prostoru a propůjčuje pocit moci.

¹ Srov. HADORN, Manuel. „Seich machen“ gehört dazu. Von den Möglichkeiten und Grenzen der Sozialraumorientierung in der offenen Jugendarbeit. In *SozialAktuell* 44(2012)č.6, s. 7-9.

² Srov. LINDNER, Werner. Arrangieren: der didaktische Kern der Jugendarbeit. In *deutsche jugend* 62(2014)10-18.

- 2) *Protože je situováno u dívčích toalet, počítá se s tím, že jej budou užívat dívky, kterým může pocit přehledu pomoci. Přispívá to k symbolickému oddělení obou pohlaví, tedy dává příležitost k vzájemné komunikaci chlapců (kteří jsou dole) a dívek (které jsou nahoře); je to pro dívky jakási „membrána“ pro komunikaci s kluky.*
- 3) *Dívky, které jsou vyvýšené mohou tak zvýraznit svoji ženskou atraktivitu.*
- 4) *Díky omezenému množství lidí, kteří mohou být kolem stolku, je tento prostor vhodný jen pro určitý typ aktivit, při kterých se spolu baví 5-6 lidí.*
- 5) *V relativně malém (symbolicky) klidovém prostoru se mohou hrát karty nebo provozovat jiné klidnější aktivity.*
- 6) *Oddělení prostoru vytváří kontrolovatelné hranice, což je pro dívky výhodou.*

S. 12:

Při použití metody aranžování je rozhodující „zdržlivost (pedagogického) personálu. Jde tedy spíše o úpravu prostředí, aby samo vedlo k sociálnímu učení, bez zbytečných zásahů personálu. Jedná se tedy o nedirektivní působení. Nejedná se tedy o energické akce pedagoga (sociálního pracovníka), ale spíše o „úsporné a nízkoprahové náznaky“. Význam této metody spočívá v její konstruktivní otevřenosti ve smyslu nabídky.

S. 14

Další pojmy z pedagogiky sociálního prostoru:

- *přivlastnění (Aneignung)*
- *participace*

Aranžování má iniciovat nebo podporovat „přivlastnění“: Při aranžování „můžeme mluvit o vybavení divadelní scény předměty, přičemž herci sami musí najít využití těchto předmětů; použijí tedy materiál, který je už k dispozici, přijmou jej, ale vyvinou novou formu a přestaví jeviště“...

Holger Schmidt: Prosazení norem v otevřené práci s dětmi a mládeží

Sociální práce, a tedy i otevřená práce s dětmi a mládeží je vzdělávacím a výchovným polem, a proto se jedná o společensky organizovaný socializační prostor. Proto je úkolem otevřené práce s dětmi a mládeží také zprostředkování sociálních norem. O sociálních normách se ve výzkumech mluví většinou v souvislosti s jednáním, které se normě vymyká (např. když se mluví o rozsahu a příčinách deviace); mnohem méně se setkáme s líčením úspěšných výchovných procesů vedoucích ke zprostředkování norem. Tento článek se zabývá otázkou, jak se v rámci otevřené práce s dětmi a mládeží zprostředkovávají v předávacím procesu sociální normy. Konkrétně sledujeme jednání profesionálů (zaměstnanců střediska) v situacích, kdy uživatelé poruší normy, které se mají v těchto situacích prosadit. (...)

Sociální normy jsou (...) očekávání jednání v kontextu obvyklého jednání, které jsou při nedodržení sankcionovány. Sankce jsou jednání, které slouží tomu, aby byly v současnosti i v budoucnosti zachovávány sociální normy. Sociální normy jsou sociálně konstruovány. Při interakci účastníci řídí svoje jednání podle očekávání a jednání ostatních. (...).

V otevřené práci s dětmi a mládeží, jsou to především zaměstnanci, kteří mají formulovat čekatvané jednání, které podporují sankcemi v případech, kdy návštěvníci poruší normu. Přestoupení normy je tedy příležitostí k předání tohoto očekávání. Podle Böhnische se to podaří především budováním pracovních vztahů, které nazývá „pedagogický přístup“. Pracovníci zařízení přitom vystupují jako dospělí, kteří nejsou zatíženi rolami (jako učitelé nebo rodiče), ale jsou „jiní“, mají totiž vzájemný osobně emocionální pedagogický vztah k dětem a mladým lidem a generační převaha ustupuje do pozadí. Tato pedagogická koncepce vztahů vzhledem k jednání překračujícímu normy vyznačuje tím, že je toto jednání chápáno

jako „zvládání života“. Současně se rozlišuje mezi osobou a jejím jednáním. Tím se zabraňuje „nálepkování“ (labeling Approach) a uživatelé se mohou dále cítit přijímáni. (...)

Následující příběhy pocházejí z kvalitativního výzkumu ve dvou německých nízkoprahových klubech. ...

Jsou zde představeny kroky postupného prosazování sociálních norem, které spočívá ve čtyřech fázích:

1. Signalizace sociální kontroly – pozorování a dohled
2. Explicitní vyjádření očekávání – domluva o interpretaci situací: prezentace vlastního vysvětlení jako smysluplného a oprávněného – explicitní formulace možných sankcí
3. Opakované formulování očekávání – vyznačení hranic a opakovaná formulace sankce
4. Sankce

V první fázi jde to, aby pracovníci hlídali a pozorovali účastníky v situacích, které signalizují porušení normy. To umožní dětem a mladým lidem reagovat na očekávání pracovníků a řídit se jimi. Skrze demonstrativní pozorování ze strany spolupracovníků se iniciuje reflexní proces dětí a mládeže.

Příklad: Pracovnice Beáta je v jedné místnosti u baru. Protože je tam zničený stůl, skupina šesti návštěvníků klubu si u baru vypůjčí karty a jdou hrát do vedlejší místnosti, která je s barem spojena pouze malým okénkem. Sednou si dokouta, aby na ně Beáta, která stojí za barem neviděla. Za chvíli slyší Beáta z vedlejší místnosti hluk, proto vykoukne z okénka a podívá se na děti, které hrají karty, pak se zase vrátí v baru, situace se uklidní. – Z protokolu zúčastněného pozorování.

V celém příběhu je důležitá architektonika klubu. Pracovník je většinou za pultem u baru, odkud vidí celou místnost i vchod do ostatních místností. Další místnosti jsou buď zamčené anebo se tam musí projít právě přes tuto chodbu. Dveře k místnosti s ping-pongem jsou obvykle otevřené a od baru viditelné. Do pingpongové místnosti je možné nahlédnout pouze okénkem, které tam bylo uděláno dodatečně právě za tímto účelem. Aby pracovnice viděla do pingpongové místnosti, musí opustit své obvyklé místo za barem. Proto tím, že se do této místnosti podívá, signalizuje sociální kontrolu. Když se Beáta podívá do okénka, chápou návštěvníci, že jsou pozorováni, jedná se tedy o sociální kontrolu. Beáta k tomu tedy má důvod, že je kontroluje. Proč? Pokud nad tím skupinka v pingpongové místnosti přemýšlí, může dojít k dvěma různým závěrům: buď je jejich činnost v souladu s normou (s očekáváním) anebo ne. V prvním případě pokračují ve své činnosti, v druhém nikoliv. Pokud vnímají pracovníci jednání skupiny jako normu překračující, v druhé fázi své očekávání explicitně vyjádří.

Projekty

<http://www.mjabasel.ch/projekte>

Umělec, který se zabývá profesionálně graffiti a nabízí workshop pro mladé lidi:

<http://www.dest.ch/>